

אזרחות, 2 יח"ל, 034114

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"ג, על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב, ועל פריטים חדשים שנוספו בשנת תשע"א.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד.
יש להשלים תכנים שאינם נכללים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.

א. הכרזת העצמאות

ב. מדינת ישראל כמדינה יהודית

1. מאפייני זהות

4. מעמדם של המיעוטים הלאומיים והדתיים בישראל

ג. מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של המשטר הדמוקרטי

1. ערכי יסוד של הדמוקרטיה – חירות ושוויון, הרעיון הדמוקרטי (כולל: המובנים המהותי והפורמלי של הדמוקרטיה)

2. גישות כלכליות-חברתיות (ליברלית וסוציאל-דמוקרטית)

עדכון והשלמה: מדריך למורה – גישות חברתיות-כלכליות בדמוקרטיה
תוספת לימודית: מדריך למורה – מדינת רווחה

3. עקרון שלטון העם (כולל סוגי דמוקרטיה: ישירה ועקיפה, שיטות ממשל: פרלמנטרית ונשיאותית)

4. עקרון הכרעת הרוב

5. סובלנות, פלורליזם והסכמיות

6. זכויות האדם והאזרח (פוליטיות, טבעיות / בסיסיות, חברתיות וקבוצתיות)

עדכון והשלמה: מדריך למורה – זכויות חברתיות

8. עקרון הגבלת השלטון

9. בחירות דמוקרטיות

10. הפרדת רשויות (לא כולל: עירוב סמכויות בין הרשויות)

11. חוקה

12. אמצעי פיקוח וביקורת (מוסדיים / פורמליים, וחופ-מוסדיים / בלתי פורמליים)

13. עקרון שלטון החוק (כולל: המובן הפורמלי והמהותי של שלטון החוק)

14. זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה והתמודדותה עם מצבי חירום – גבולות בדמוקרטיה

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

- ד. המשטר במדינת ישראל
2. הרשות המחוקקת (כולל: תפקידי הכנסת, תהליך החקיקה)
 3. הרשות המבצעת (כולל: תהליך כינון הממשלה, ממשלה קואליציונית)
 4. הרשות השופטת (מערכת המשפט בישראל: סוגי משפט, מבנה, בג"ץ, חקיקה שיפוטית כולל גישה פורמליסטית מול אקטיביסטית)
 5. ישראל – חברה רבת-שסעים (מבוא כללי לגבי פלורליזם חברתי בישראל, כולל: הגדרת המושג שסע) אשכול א' (לבתי הספר העבריים)
 1. השקפות וגישות לאופייה של מדינת ישראל
 4. השסע הדתי (כולל: קבוצות וזרמים ביהדות, גורמים ודרכי ביטוי לשסע הדתי בישראל ודרכי התמודדות עמו)
- אשכול ב' (לבתי הספר העבריים והדרוזיים)
2. זכויות האדם וזכויות המיעוט בישראל (כולל: דוגמאות לחקיקה ופסיקה המגנות על זכויות האדם בישראל)
 4. תקשורת ופוליטיקה בישראל (כולל: כלי התקשורת כמימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, תפקידי כלי התקשורת במדינה דמוקרטית, תקשורת ציבורית, התקשורת כמעצבת סדר יום ודעת קהל, השפעת התקשורת על המערכת הפוליטית ועל הבחירות)

מבנה הבחינה

- פרק ראשון – אירועים (14 נקודות)
- יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).
- פרק שני – שאלות ידע (40 נקודות)
- יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:
- על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות): לכל שאלה – 9 נקודות,
- ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) – 13 נקודות.
- פרק שלישי – טקסט (24 נקודות)
- בפרק זה מובאים שני קטעים. הנבחן יענה רק על שאלות הקשורות לקטע העוסק באשכול הנושאים שלמד.
- יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות: לכל שאלה – 12 נקודות.
- פרק רביעי – אירועים (22 נקודות)
- יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות: לכל שאלה – 11 נקודות.

לתשומת לב:

נושאים אלה לא ייכללו בבחינה:

- תוספת לימודית: תכנית החלוקה
- מהי מדינה, לאומיות ומדינות לאום
- מאפייני מדינת ישראל כמדינה יהודית (חוקים, מוסדות וסמלים)
- תוספת: מדריך למורה — המנון המדינה
- האמנה החברתית
- משאל-עם
- חובות האזרח
- סוגי עבריינות
- פקודה בלתי חוקית בעליל
- למה דמוקרטיה — השוואה בין משטרים דמוקרטיים ללא־דמוקרטיים
- יסודות חוקתיים בישראל
- תוספת לימודית: מדריך למורה: חוק השבות
- חסינות חברי הכנסת
- הדרג הנבחר מול הדרג המנהלי/ הבירוקרטיה הממשלתית
- סמכויות הממשלה ותפקידיה
- אחריות ממשלתית ומיניסטרואלית
- היועץ המשפטי לממשלה
- מקורות המשפט בישראל
- אי־תלותה של הרשות השופטת
- דרכי מינוי השופטים
- סוגי הצווים שמוציא בג"ץ
- שסעים צולבים, שסעים חופפים
- השסע הלאומי
- עדכון והשלמה: מדריך למורה — הדרוזים בישראל
- מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות
- עדכון והשלמה: מדריך למורה — העם היהודי
- הסטטוס־קוו
- שלטון מקומי בישראל
- מפלגות בישראל
- עדכון והשלמה: מדריך למורה — המפלגות בישראל
- מידת העצמאות ומגבלות על כלי התקשורת

אזרחות, 2 יח"ל, 034204 שאלון מורחב

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"ג, על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב, ועל פריטים חדשים שנוספו בשנת תשע"א.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד.
יש להשלים תכנים שאינם נכללים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.

- א. הכרזת העצמאות
- ב. מדינת ישראל כמדינה יהודית
 1. מאפייני זהות
 4. מעמדם של המיעוטים הלאומיים והדתיים בישראל
- ג. מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של המשטר הדמוקרטי
 1. ערכי יסוד של הדמוקרטיה — חירות ושוויון, הרעיון הדמוקרטי (כולל: המובנים המהותי והפורמלי של הדמוקרטיה)
 2. גישות כלכליות-חברתיות (ליברלית וסוציאל-דמוקרטית)
עדכון והשלמה: מדריך למורה — גישות חברתיות-כלכליות בדמוקרטיה
תוספת לימודית: מדריך למורה — מדינת רווחה
 3. עקרון שלטון העם (כולל סוגי דמוקרטיה: ישירה ועקיפה, שיטות ממשל: פרלמנטרית ונשיאותית)
 4. עקרון הכרעת הרוב
 5. סובלנות, פלורליזם והסכמיות
 6. זכויות האדם והאזרח (פוליטיות, טבעיות / בסיסיות, חברתיות וקבוצתיות)
עדכון והשלמה: מדריך למורה — זכויות חברתיות
 8. עקרון הגבלת השלטון
 9. בחירות דמוקרטיות
 10. הפרדת רשויות
 11. חוקה
 12. אמצעי פיקוח וביקורת (מוסדיים / פורמליים, וחץ-מוסדיים / בלתי פורמליים)
 13. עקרון שלטון החוק (כולל: המובן הפורמלי והמהותי של שלטון החוק)
 14. זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה והתמודדותה עם מצבי חירום — גבולות בדמוקרטיה

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

- ד. המשטר במדינת ישראל
2. המשטר בישראל – משטר פרלמנטרי
 3. הרשות המחוקקת (כולל: תפקידי הכנסת, תהליך החקיקה)
 4. הרשות המבצעת (כולל: תהליך כינון הממשלה, ממשלה קואליציונית)
 5. הרשות השופטת (מערכת המשפט בישראל: סוגי משפט, מבנה, בג"ץ, חקיקה שיפוטית כולל גישה פורמליסטית מול אקטיביסטית)
 7. פיקוח וביקורת על רשויות השלטון בישראל (כולל מנגנונים פורמליים: מבקר המדינה, נציב תלונות הציבור, ועדת חקירה ממלכתית, מנגנונים בלתי פורמליים)
 8. מוסד הנשיאות בישראל
 9. בחירות בישראל (כולל: הזכות לבחור ולהיבחר בישראל, מאפייני שיטת הבחירות בישראל)
 11. ישראל – חברה רבת-שסעים (מבוא כללי לגבי פלורליזם חברתי בישראל, כולל: הגדרת המושג שסע, שסעים צולבים וחופפים)
- אשכול א' (לבתי הספר העבריים)
1. השקפות וגישות לאופייה של מדינת ישראל
 4. השסע הדתי (כולל: קבוצות וזרמים ביהדות, גורמים ודרכי ביטוי לשסע הדתי בישראל ודרכי התמודדות עמו)
- אשכול ב' (לבתי הספר הערביים והדרוזיים)
2. זכויות האדם וזכויות המיעוט בישראל (כולל: דוגמאות לחקיקה ופסיקה המגנות על זכויות האדם בישראל)
 4. תקשורת ופוליטיקה בישראל (כולל: כלי התקשורת כמימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, תפקידי כלי התקשורת במדינה דמוקרטית, תקשורת ציבורית, התקשורת כמעצבת סדר יום ודעת קהל, השפעת התקשורת על המערכת הפוליטית ועל הבחירות)

מבנה הבחינה

- פרק ראשון – אירועים (14 נקודות)
- יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).
- פרק שני – שאלות ידע (40 נקודות)
- יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:
- על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות): לכל שאלה – 9 נקודות,
- ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) – 13 נקודות.
- פרק שלישי – טקסט (24 נקודות)
- בפרק זה מובאים שני קטעים. הנבחן יענה בק על שאלות הקשורות לקטע העוסק באשכול הנושאים שלמד.
- יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות: לכל שאלה – 12 נקודות.
- פרק רביעי – אירועים (22 נקודות)
- יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות: לכל שאלה – 11 נקודות.

לתשומת לב:

נושאים אלה לא ייכללו בבחינה:

- תוספת לימודית: תכנית החלוקה
- מהי מדינה, לאומיות ומדינות לאום
- מאפייני מדינת ישראל כמדינה יהודית (חוקים, מוסדות וסמלים)
- תוספת: מדריך למורה — המנון המדינה
- האמנה החברתית
- משאל-עם
- חובות האזרח
- סוגי עבריינות
- פקודה בלתי חוקית בעליל
- למה דמוקרטיה — השוואה בין משטרים דמוקרטיים ללא־דמוקרטיים
- יסודות חוקתיים בישראל
- תוספת לימודית: מדריך למורה: חוק השבות
- חסינות חברי הכנסת
- הדרג הנבחר מול הדרג המנהלי/ הבירוקרטיה הממשלתית
- סמכויות הממשלה ותפקידיה
- אחריות ממשלתית ומיניסטרואלית
- היועץ המשפטי לממשלה
- מקורות המשפט בישראל
- אי־תלותה של הרשות השופטת
- דרכי מינוי השופטים
- סוגי הצווים שמוציא בג"ץ
- יחסי גומלין בין הרשויות, כולל עירוב סמכויות בין רשויות השלטון בישראל
- תמורות בשיטת הבחירות בישראל והוויכוח לגביה
- התרבות הפוליטית בישראל
- השסע הלאומי
- עדכון והשלמה: מדריך למורה — הדרוזים בישראל
- מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות
- עדכון והשלמה: מדריך למורה — העם היהודי
- הסטטוס־קוו
- שלטון מקומי בישראל
- מפלגות בישראל
- עדכון והשלמה: מדריך למורה — המפלגות בישראל
- מידת העצמאות ומגבלות על כלי התקשורת

אזרחות, לעולים חדשים, 2 יח"ל, 034202

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על הספר **אזרחות — האתגר: פרקי אזרחות לחטיבה העליונה**, נ' נוה, הוצאת מט"ח, 2001 (ופרק תקשורת ופוליטיקה על פי הספר **להיות אזרחים בישראל**, הוצאת ת"ל ומעלות או הספר **אזרחות לבגרות**, הוצאת גשר-רכס), על פי פרקי הלימוד המחייבים באזרחות לעולים חדשים לשנה"ל תשע"ג.

- * **פרק ראשון:** הכרזת המדינה — הכרזת העצמאות (עמ' 7-16)
- * **פרק שני:** המדינה הדמוקרטית (עמ' 18-25)
- * **פרק שלישי:** חוקה וחוקי יסוד (עמ' 29-33)
- * **פרק חמישי:** מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית (עמ' 52-59, 64-65)
- * **פרק שישי:** המשטר הדמוקרטי בישראל (עמ' 67-76)
- * **פרק שמיני:** הרשות המחוקקת (עמ' 92-105)
- * **פרק תשיעי:** הרשות המבצעת (עמ' 107-115, לא כולל עמ' 113)
- * **פרק עשירי:** הרשות השופטת (עמ' 121-129)
- * **פרק אחד-עשר:** מנגנוני פיקוח וביקורת על השלטון (עמ' 137-150, לא כולל עמ' 144)
- * **תקשורת ופוליטיקה:** עמ' 530-531 בספר "להיות אזרחים בישראל" או עמ' 356-357, 395 בספר "אזרחות לבגרות"

הערה: בעמודי הספר, המפורטים במיקוד ובתכנית הלימודים, יש ללמוד גם את החומר שבמסגרות.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון (64 נקודות) — בפרק זה שלוש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שתיים מן השאלות.

פרק שני (36 נקודות) — בפרק זה חמש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שלוש מן השאלות.

שים לב: הנבחן בשאלון זה רשאי להשתמש במילון עברי-לועזי ובמילון לועזי-עברי.